

שגריר סיני חדש בישראל – סיכוי לשיקום היחסים בין המדינות?¹

טוביה גרינג, אופיר דיין | 30 בינואר, 2025 | גיליון 1944

מינויו של ד"ר שיאו ג'ון-ג'ינג לשגריר סין בישראל משקף את ניסיונה של בייג'ינג לשקם את היחסים המתוחים עם ישראל בעקבות אירועי ה-7 באוקטובר. בתקופת קודמו נרשמו שיאים בסחר הביטורלי, אך אמון הישראלים בסין נפגע קשות בשל תגובתה למלחמה. בניגוד לקודמו, הרקע הדיפלומטי העשיר של שיאו במזרח התיכון והפעלתנות שהפגין מאז נכנס לתפקיד בתחילת דצמבר מעידים כפי הנראה על אודות הזדמנויות לשיתוף פעולה כלכלי ודיפלומטי. קשה לא להסכים עם קריאתו של השגריר החדש בדבר הצורך בשמירה על ראייה אסטרטגית, שלפיה קשרים תקינים בין ישראל לסין משרתים את האינטרסים של שני הצדדים. אולם, כל עוד תמשיך בייג'ינג לתמוך רטורית ביריבותיה של ישראל, לספק קו הצלה כלכלי לאיראן ושלוחותיה ולהפיץ קמפיינים של מידע כזב אנטי-ציוניים ואף אנטישמיים באמצעות מכונת התעמולה שלה, יהיה קשה לשקם את האמון בין הצדדים. תחילת ממשל טראמפ השני והלחץ הצפוי מצידו לצמצם את קשריה של ישראל עם סין בוודאי לא יועילו בהקשר זה.

ב-29 בנובמבר, בייג'ינג מינתה את שיאו ג'ון-ג'ינג לשגרירה החדש בישראל, ואותה בכך על מאמציה לתקן את היחסים המתוחים בין שתי המדינות לאחר [תגובתה](#) מעוררת המחלוקת של סין למלחמת "חרבות ברזל". בתום שלושה עשורים של טיפוח יחסים עם ישראל, סין עדיין להוטה לקבל גישה לחדשנות הישראלית ולשווקים הישראליים, תוך שהיא מציגה עצמה כ"ידידה של כולם" וכ"מעצמה גדולה אחראית". שיאו עומד כעת בפני האתגר הקשה להשיב את האמון בכך שפעולותיה של בייג'ינג יעלו בקנה אחד עם מחויבותה המוצהרת לנייטרליות ולדיפלומטיה מאוזנת.

צאי רון, השגריר היוצא של סין בישראל, הועבר לישראל מפורטוגל לאחר [מותו](#) בטרם עת של קודמו בתפקיד, במאי 2020. כהונתו התאפיינה באירועים משמעותיים, והוא נאלץ להתמודד עם שתי מלחמות (שומר החומות וחרבות ברזל), מגפת קורונה עולמית, ולחצים הקשורים בתחרות בין המעצמות. צאי הפגין יעילות רבה בתחום הכלכלי; תחת שרביטו, הסחר הדו-צדדי הגיע בשנת 2022 לשיא של 21 מיליארד דולר, וכלי רכב חשמליים סיניים (EVs) הגיעו

¹ המאמר [פורסם לראשונה ב-Atlantic Council](#)

לדומיננטיות בשוק הישראלי - [71%](#) מהרכבים החשמליים שנמכרו ב- 2024 בישראל היו של מותגים סיניים. צאי רון דאג גם להבטיח את המשך הטיסות הישירות בקו סין-ישראל ואת נוכחותם של [20 אלף](#) עובדים סינים בישראל במהלך מגפת הקורונה, וגם לאחר מתקפת ה-7 באוקטובר.

אולם, צאי הוא בראש ובראשונה חבר המפלגה הקומוניסטית הסינית, ולכן הקפיד להיצמד לקו המפלגתי כאשר [ניתב](#) את דרכו במורכבות הסכסוך הישראלי-פלסטיני. גישה זו ניכרה בשתיקות במהלך המבצע שניהלה ישראל נגד חמאס ברצועת עזה בשנת 2021, ובשתי [פניות](#) נעדרות רגישות לציבור הישראלי מאז ה-7 באוקטובר. במהלך כהונתו של צאי, הדעה החיובית של הישראלים על סין ירדה לשפל של עשור, וזאת עוד לפני פרוץ המלחמה. לאחר ה-7 באוקטובר, 30% מהישראלים דיווחו על דעות שליליות יותר כלפי בייג'ינג, [ויותר ממחציתם](#) ראו בסין "לא ידידותית" ואף "עוינת" לישראל.

שיאו מגיע לישראל לאחר ששימש כשגריר ביוון, החברה באיחוד האירופי, אשר בדומה לישראל - בשטחה בנמל בעל חשיבות אסטרטגית, המופעל על ידי סין. שיאו מביא עמו לתפקיד ממד של מומחיות אזורית נרחבת, בזכות הצבות באיראן, טורקיה ומצרים, וכן מספר תפקידים שמילא במשרד החוץ והתמקדו במזרח התיכון ובצפון אפריקה. הניסיון הדיפלומטי של שיאו ניכר כבר בפנייתו הראשונה לציבור הישראלי. בדצמבר כתב שיאו [מאמר](#) שהתפרסם בעיתון הנפוץ "ישראל היום", והוא אף פרסם הצהרה דרך השגרירות. בשתי הפניות הוא התייחס לאתגרים הגיאופוליטיים, אולם עשה זאת בניואנסים שאפשרו לו להישאר נאמן לקו המפלגה הסינית. במאמר, שיאו הושיט ענף זית כאשר הדגיש את השיקולים האסטרטגיים המשותפים לשתי המדינות והמבוססים על שיתוף פעולה כלכלי וחדשנות, למרות הבדלים תרבותיים ואידיאולוגיים. "כל עוד סין וישראל יקדמו קשרים דו-צדדיים מנקודת מבט אסטרטגית וארוכת טווח", כתב, "נכון עתיד מזהיר ליחסי סין-ישראל". שיאו יוכל למצוא בממשלת ישראל הנוכחית פרגמטיסטים בעלי דעות דומות. במהלך העשור האחרון, ראש הממשלה בנימין נתניהו ושר הביטחון ישראל כ"ץ, שכיהן בעבר כשר התחבורה ושר החוץ, [הובילו](#) שניהם פרויקטים גדולים של תשתיות סיניות בישראל. אלמלא המלחמה, נתניהו היה אמור לבקר בבייג'ינג בסוף אוקטובר 2023 כדי לקדם פרויקטים גדולים נוספים.

למרות הפרגמטיות והרצון הטוב, שיקולי ריאל-פוליטיק נמצאים על הפרק. מאז תחילת המלחמה של ישראל בחמאס, התגלתה ממשלת סין כמבקרת קולנית של ישראל [הן במילים והן במעשים](#), וכבעלת ברית של אויביה המרים ביותר.

מבט לעמדת סין התאפשר כבר ב-7 באוקטובר 2023, היום שבו רצחו מחבלי חמאס 1,180 בני אדם בישראל, חטפו 251, אנסו ועינו רבים אחרים. מדינות רבות גינו את חמאס, אולם סין נמנעה עד כה מלעשות זאת. מנגד, היא גינתה את המתקפות הישראליות על מטרות ברחבי

המזרח התיכון, ואף שלחה באופן חסר תקדים נציג לבית הדין הפלילי הבינלאומי (ICC) בהאג כדי ללהעניק לגיטימציה לטרור הפלסטיני כ"זכות בלתי ניתנת לערעור המבוססת היטב במשפט הבינלאומי". סין לא פרסמה גינויים דומים כאשר חמאס, חיזבאללה, החות'ים ואיראן תקפו את ישראל. לעומת זאת, היא שמרה על יחסים חמים עם איראן, נותנת החסות הראשית לחמאס וחיזבאללה, והמשיכה במאמצי התיווך שלה בין איראן לבין הממלכה הסעודית, שקודם למלחמה עמדה על סף נורמליזציה של היחסים עם ישראל. יתרה מכך, סין פגעה אסטרטגית בישראל כאשר פעלה לנרמל את המשך שלטונו של חמאס ברצועת עזה. גישה זו נחשפה ב-["הצהרת בייג'ינג"](#) מיוני 2024, המסמך שסיכם את פסגת "הפיוס" בין ארבעה-עשר פלגים פלסטיניים, כולל כאלה האחראים למעשי טרור אמריים.

מאמצי התיווך הסינים בין איראן לערב הסעודית ובין הפלגים הפלסטיניים, הם רק דוגמה אחרונה לשאיפתה המתחזקת של סין למלא תפקיד גדול יותר באזור. ואמנם, סין עושה שימוש בהשפעתה הגוברת כדי לערער את קשרי ארצות הברית באזור. מכיוון שישראל היא בעלת ברית חזקה של ארצות הברית, אנליסטים סיניים אמרו למחברי מאמר זה כי בייג'ינג תמשיך "להשתמש בישראל כמקל לניגוח ארצות הברית". בדומה למלחמה של רוסיה באוקראינה, גם זרועות התעמולה הסיניות [ניצלו](#) את המלחמה כדי להשיק קמפיין מידע כזב נגד ארצות הברית, שהואשמה ב"[ליבוי הלהבות](#)".

התנהלותה של סין אמנם סותרת במקרים רבים את האינטרסים הלאומיים של ישראל, ועדיין, שמירה על מערכת יחסים יציבה עם סין היא אינטרס ישראלי. סין היא שותפת הסחר השלישית בגודלה של ישראל אך ישראל היא לא היחידה שמרוויחה מהקשרים הללו. ישראל היא מקור לטכנולוגיות מתקדמות עבור סין, במיוחד בתקופה שבה דלתות המערב נסגרות בפני בייג'ינג. יתרה מכך, למרות ממדיו הקטנים, השוק הישראלי משמש לחברות סיניות רבות כר ניסוי נוח לפני הכניסה לשוק המערבי, שכן הוא חולק עם ישראל סטנדרטים והעדפות דומות.

על שיאו מוטלת המשימה להכיר בכך ששתי המדינות חייבות לנקוט צעדים ממשיים כדי לבנות מדש את האמון ביניהן, אם הן מבקשות "לחדש את יחסי המסחר בכל ההיבטים בהקדם האפשרי ובמקביל לרגיעה במצב", כפי [שאמר](#) שר החוץ הסיני וואנג יי לשר החוץ כ"ץ באוקטובר האחרון. מימוש שאיפה זו יצריך מעורבות אמיתית עם ישראלים, במיוחד אלה שנתקלו בדלתות סגורות ואוזניים אטומות מאז אוקטובר הקודם. ייתכן ששיתוף הפעולה הכלכלי עדיין אפשרי, אבל חידוש האמון הוא תנאי הכרחי בהקשר זה. המשך היציאה נגד ישראל בזירה העולמית, מתן תמיכה דיפלומטית ורטורית לאויביה, או ניצול היחסים לתחרות של בייג'ינג מול וושינגטון – יפגעו מאוד בפוטנציאל לקדם אינטרסים כלכליים ואזוריים משותפים.

אין ספק שמדיניות סין במזרח התיכון, ובמיוחד יחסיה עם ישראל, יתעצבו על פי האופן שבו יסתיימו המלחמות ברחבי האזור. כהונתו השנייה של טראמפ, וכן הגישה שתאמץ ארצות

הברית מול איראן וההסלמה במלחמת הסחר בין ארצות הברית לסין, צפויות להקשות על ההתמודדות עם המצב. במקביל, בזמן שסין רושמת התקדמות משמעותית במודרניזציה טכנולוגית, מעמדה הגלובלי של ישראל והסביבה הביטחונית שלה, כמו גם המוניטין שלה כ"אומת סטארט-אפ", מתערערים עקב עזיבת חברות מסוימות את המדינה. בסביבה כה הפכפכה, גם התמריצים של סין לייחס חשיבות ליחסים עם ישראל עלולים לדעוך, ולהוסיף בכך על אתגרים שניצבים לפתחו של שיאו.

ונקודה אחרונה: מטריד מאוד שכמו קודמיו, גם שיאו בוחר להכחיש את [הגל חסר התקדים](#) של אנטישמיות ושל דמוניזציה אנטי-ציונית ומידע כזב, המופצים בסין על ידי התקשורת שנמצאת בשליטת המפלגה, וכן דרך דיפלומטים, משפיעני רשת ואנשי אקדמיה. זו בעיה שאין להתעלם ממנה. התמודדות חזיתית מולה היא חיונית, ולא רק כדי להגן על הקשרים העתידיים בין שתי המדינות. כאשר מדינה שאזרחיה מהווים חמישית מהאנושות, והיא חמושה במכונת התעמולה המתוחכמת ביותר בעולם, עוסקת בהשמצת יהודים - התוצאה היא סכנה לחייהם של יהודים בכל מקום בעולם.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט